

ŽELEZNIČAR

GLASILO SLOVENSkih ŽELEZNIŠKIH NASTAVLJENCEV

Uredništvo
se nahaja v Trstu ulica
Boschetto, 5 - Telefon 1570

Upravištvo
Dunaj V. Zentagasse 5.

Izhaja v Trstu 1 in 15 vsaki mesec

Nefrankirana pisma se ne sprejemajo.
Rokopisi se ne vračajo.

Naročnina za celo leto
9.40 K.

za pol leta 4.70 K.

Pozamezna štev. 18 vin.

Francišek Ferrer.

Klic ogorčenja, kakor se ga sliši le malokdaj, se širi po vsem civiliziranem svetu. Kaj ne bi? Saj se je vendar zvršilo v najpobožnejši državi, Španiji, zlodejstvo, katero je šploh mogoče le tam, kjer ima rimski klerikalizem vso moč v svojih rokah. Padel je za svoje prepričanje eden prvih bojevnikov, proti narode razjedajočom klerikalizmu, umorili so vladajoči krvoloki Franciška Ferrer-ja. Kdo pa je bil Ferrer? Eden najpoštenjših propagatorjev svobodne misli, toraj odločen svoraznik farški kinavščini in to je bil edini greh, ki je bil vzrok njegovega umora.

Ker bo gotovo celo vrsto železničarjev zanimalo, spoznati moža, ki se je boril z svojo močjo za ideale, kateri so tudi nam sveti, zato hočemo v kratkih potezah oslikati njegovo življenje.

Francišek Ferrer se je porodil v Španiji kot sin revne, pa skozi in skozi klerikalne družine. Majhem deček, je opravljal na morskem obrežju težaške posle in ni imel gorečnejše želje, kakor se posvetiti duhovniškemu stanu in toraj studirati teologijo. Oče pa tej želji vsled svoje revščine ni mogel vstreti, in vstopil je toraj mladi Ferrer v železniško službo, v kateri je dosegel mesto *sprerodnika*. Da njegov, po izobrazbi hrepeneč duh, s tem ni bil zadovoljen, je pač umevno. Skušal je doseči svoj cilj potom samoizobrazbe, in je v to svrhu čital z vso vnemo revolucionarne spise. Vplivalo je to na njega tako, da se je poprijel z vso imajočo energijo protidinastične in protiklerikalne propagande. Seveda so mu postala vsled njegovega delovanja kaj kmalu tla v klerikalni domovini prevročna, in primoran je bil se izseliti. Prišel je v Pariz, kjer je preživel nekaj let brez posebnega poklica in skušal svojo izobrazbo izpopolniti. Potom svoje lepe žene, ki je bila znana z znanim vodjo revolucionarjev, Zorila, se je tudi on z njim seznanil in se z njim sprijaznil. Slednji mu je dal marsikaka navodila in tudi naloge, katere je Ferrer rad izvrševal. Preyzel je konečno malo gostilno. Ker mu je pa Zorila to odsvetoval, jo je opustil in se posvetil učiteljskemu stanu, ter je poučeval tuje jezike. V tem poklicu je imel tudi velikansko srečo. Neka dama, katero je poučeval v španščini, se je strastno zaljubila v njega in še bolj v njegove svobodomiselnne ideje, ter mu volila celo svoje, poddrugim milijon frankov znašajoče premoženje. Kmalu potem, ko je napravila oporoko, je umrla in Ferrer je postal lastnik velikega premoženja. Od tega trenutka je postal intelektualen. Kot pravi Katalonec je naložil svoje premoženje plodonosno, pa ne zato da ga uživa, temveč zato, da uresniči svoje duševne ideale. To je bila tudi najlepša poteza in tragika Ferrer-jevega življenja. Klerikalno

stranko je pobijal z nje lastnim orožjem in v tem smislu poučeval tudi mladino. Vstanovil je več sto svobodnih šol in bil predsednik in duševni vodja te smeri. (Po španskih zakonih namreč lahko vsaki vstanavlja in vzdržuje šole).

Vstanovil je tudi velikansko knjigarno svobodomiselnne literature, ki je bila cenjena na dva milijona pezet. Da je bilo to delovanje, ki se seveda ne ujema s tendencami poneumnjevalnega rimskega klerikalizma farški svojati neljuba, ni treba povdarjati. Da je skušala poštenega moža na vse načine osumljevati, je toraj naravno tembolj, ker je mela klerikalna vlada Maura-va vedno odprta ušesa napram denuncijantom. Ferrer, ki je poznal nevarnost, je neustrašeno deloval na polju ljudske izobrazbe in le njegova zasluga je, če se svobodne ideje tudi v nesrečni Španiji vedno bolj širijo v srah klerikalcem. Pršla je pa letesnja spomlad in z njo nemiri v Španijo, provzročeni po nasilju rimskih tiranov. Nezadovoljnost je dosegla svoj višek in revolucija je zavladovala po celi državi. Seveda se je vladi posrečilo po ruskem uzoru ukrotiti upornike in reakcija je prišla zopet na krmilo. Tisoče in tisoče državljanov so vrgli v ječe brez vsakega sodnijskega postopanja in celo vrsto ljudi se je usmrtilo po sklepu vojaških sodišč. Ta prilika se je zdelala klerikalcem pripravna, znebiti se tudi nevarnega Ferrer-ja. Brez vsakega povoda in v zlic temu, da se mu ni moglo nič nepostavnega predbacivati, se ga je zaprlo, postavilo pred vojaško sodišče in ga obsodilo na smrt, brez da bi se zaslišalo predlagane priče. Ves civilizirani svet je opazoval z ogorčenjem to početje in merodajni krogi so proti temu protestirali. Vse zaman. Klerikalna vlada in mlado, nadebudno fanté na prestolu španske kraljevine, se niso brigali in justifikacija se je zvršila v znani trdnjavi «Monjuh». Res je nemogoče, udahnuti Ferrer-ju novo življenje, zato pa se vzdiguje z njegovega groba senca, ki pomeni memento za klerikalno svojat celega sveta. S tem umorom so pokazali španski klerikalci cilj, po katerem hrepeni vse, kar je v duševnem taboru Rima. Ves svet se zgraža; ljubljanski «Slovenec» pa hvali umor, kot neobhodno potreben, znak, da vé kdo ga čita in kje izhaja. Klerikalci dobro vedo, da jim pri nas še žito gre v klasje in da smo edina pokrajina na svetu, ki v neumnosti lahko tekmuje z nesrečno Španijo. Kakor pa je imela Španija svojega Ferrer-ja, tako je tudi naša naloga, pokazati narodu kraj, iz katerega prihaja vsa nesreča. S podvojeno silo se bo treba poprijeti dela v korist duševni osvoboditvi naroda kakor vsega človeštva. Slej ko prej mora ostati zahteva: «Ločitev cerkve od države in ločitev crkve od šole» naša najsvetejša zvezda vodniča na poti proti našemu cilju za osvoboditev človeške družbe.

Umorjen je Ferrer, Ferrer naj živi!

Proti socijalnemu zavarovanju.

Odkar smo v narodnostnem prepiru, pri katerem seveda klerikalci kakor krščanski socijalci z vso vnemo sodelujejo, je vsako koristno parlamentarično delo izključeno. Tudi bodočnost menda ne bo boljša, če volilci svojim poslancem ne dopovedo, da jih niso poslali v državni zbor, da tam randalirajo, temveč zato, da delajo. Vsi skriti in odkriti sovražniki socijalnega zavarovanja toraj resno računajo s tem, da v bližnji bodočnosti ni misliti na rešitev tega za delavne sloje Austrije velevažnega vprašanja. Napadi na določbe te predloge so iz tega vzroka tudi v zadnjem času izostali. Edini katoliški klerikalci in njih vredni bratci, krščanski socijalci so, ki ne zamude nobene prilike, da pokažejo svoje sovraštvo proti popolnjevanju delavskega zavarovanja.

Večkrat smo imeli priliko, v klerikalnih in krščansko-socijalnih listih v zadnjem času čitati, da namerava vlada pri otvoritvi državnega zbora med drugimi predlogi »zopet« predložiti zakonski načrt za socijalno zavarovanje. Z drugimi besedami bi gospoda rekla, da bi vlada lahko predlogo o starostnem zavarovanju doma pridržala.

Praktično bi bilo seveda to težko izvedljivo, kajti socijalni-demokratje so uže toliko močni, da bi zbornico prisilili, če se snide, da bi se morala pečati tudi s socijalnim zavarovanjem. To ve vlada, to vedo pa tudi meščanske stranke in zaradi tega ni misliti, da bi si upala gospoda na ta način izzivati edine zastopnike delavnega ljudstva, socijalne-demokrate. In izzivanje bi bilo, če vlada ne bi predložila imenovane predloge. Značilno pa je in kaže posebno ljubezen za stvar, če klerikalni in krščansko socijalni listi pišejo o predlogi, ki je narodno-gospodarskega značaja, tako, kakor bi se šlo za vsakdanjo stvar kakega poljubnega resora.

Mnenje ki ga ima klerikalna druhal o zadevi, se je drastično pokazalo pred nekaj dnevi v glavnem glasilu avstrijskih krščanskih socijalcev, v »Deutsches Volksblatt«, v članku z nadpisom: »Finančni fijasko socijalnega zavarovanja na Angleškem«. V njem razpravlja o ogromnih stroških, katere provzročila na novo upeljana starostna prekrba. Tu pravi tudi dobesedno sledeče: Finančni fijasko socijalnega zavarovanja v bogati industrijalni in trgovinski angleški državi nam pa da resno premisliti, če bo mogoče danes ali v bližnji prihodnosti uvesti v Avstriji socijalno preosnovno v tako dalekosežnem krogu, kakor je to nameravano v zakonskem načrtu za socijalno zavarovanje.

Avstrijska država, ki ima ravno sedaj težko stališče, da uredi svoje gospodarske razmere, se v takem položaju ne sme spuščati v poskuse, ki bi nas ne samo morebiti

temveč popolnoma gotovo privedli do popolnega poraza.

Govoriti o finančnem fiasco socijalnega zavarovanja na Angleškem, zato, ker država nekaj več prispeva, kakor je bilo proračunano, gotovo ni umestno, ker se na Angleškem za to stvar ni določilo posebnih prispevkov, temveč tam izplačuje enostavno država starostne rente. Govoriti toraj o fiasco socijalnega zavarovanja je budalost, in če je uvrščenih v angleškem proračunu za to stvar par tisoč več ali manj, je pač vse eno. Da pa klerikalci vseh struj vpijejo, da bi utegnili starostno zavarovanje nekaj več stati, odgovarja popolnoma njih stremljenju, prati kozuh ne da se ga zmoči, če se gre za široke mase ljudstva. Zato je svoječasno predložil tudi Dor. Lueger svoj sleparski stomilijonski predlog, po katerem bi se v resnici za starostno zavarovanje prav ničesar ne zgodilo, razun da bi imeli papirnat sklep, sleparija, katere se danes klerikalci sami sramujejo ni najraje vidijo, da se o predlogu ne govori. Zato pa vporablajo vsako pripravno in nepripravno priliko, da svetu pripovedujejo, koliko bi socijalno zavarovanje stalo in priporočajo, pri »poskusih« ne preveč hiteti, kajti polom, pravijo, bi bil neizogiban. Taki so toraj »pravi krščanski prijatelji delavstva«.

Če bo končno delavsko zavarovanje stalo več ali manj, kakor so izračunali zavarovalni tehniki, je pač vse eno, in ne sme in ne more biti odločilno za stvar. Klerikalci so bili oni, ki so najbolj vpili pri aneksijem vprašanju, ki danes stane avstrijske narode pol milijarde kron. Oni so tisti, ki streme po tem dovesti Austrijo v čase Radeckeve koračnice, kakor je Adler dejal, in so pripravljani žrtvovati tisoče milijonov za oboroževanje, za ladije in kanone. Značilno je za take »ljudske zastopnike« ki dovoljujejo ogromne svote za take stvari med tem ko štedijo s par kronami pri socijalnih potrebah. To ni krščansko in ne socijalno, je pa v Austriji pravo »krščansko socijalstvo« kakor je tudi podlaga te stranke le sleparija in hinavščina. Klerikalizem je polu sovražstvo do delavstva, zaradi tega so tudi klerikalci največji sovražniki vsakega socijalnega, delavstvu koristnega dela. Delavstvo naj toraj opazuje z vso pozornostjo početje teh ljudi, kajti najnevarnejši so vedno »zavratni morilci«. Klerikalcem se ne sme posrečiti, da onemogočijo socijalno zavarovanje, katero pričakujejo težkim srcem milijoni avstrijskih proletarcev. Da to vprašanje še ni rešeno, oziroma, da se rešitev zavlačuje,

Pridiga Abbé Donzac-a

Napisal Paul Desclaux. Poslovenil J. Petrič.

Celo vrsto let je bil Abbé Donzac dušni pastir občine Goudourville. Bil je krepak, lepo rejen mož z rdečim obrazom in dobrovoljnimi modrimi očmi. Tej simpatični zunajnosti je odgovarjal tudi njegov značaj. Bil je pošten, odkritosrčen in niti za dva souva ošaben, kakor pravijo v tistih krajih. Čudno toraj ni, da so ga ljubili njegovi farani in živeli z njim v idealnem razmerju prijateljstva in zaupanja.

Abbé Donzac je bil tudi v svojih mladih letih nekaj časa misijonar v Afriki. Od tistega časa je tudi strastno ljubil naravo in ni bil versko nestrpen napram svojim ovčicam. To pa seveda ni ugajalo njegovim predpostavljanim.

Ob nedeljah je bila njegova cerkev natlačeno polna. Abbé Donzac je dobro vedel, da ga njegove ovčice ljubijo; ravno tako je pa tudi vedel, da komaj čakajo trenutka, ko gredo na kegljišče, na svojo običajno nedeljsko zabavo. Velika udeležba pri božji službi ga pa ni mogla zapeljati, da bi ljudi zadrževal dalje, nego je bilo potrebno. Z vojaško kratkostjo je bral mašo, hitro odložil svojo cerkveno opravilo in šel od skupine do skupine, stiskajoč mu nasproti moleče roke.

je edino in izključno zasluga avstrijskih klerikalcev vseh narodov in jezikov. To naj si zapomni delavstvo za prihodnje čase državno-zbofskih volitev.

Socijalna beda in delavski boji.

(Konec).

Po mojem mnenju, sta I. in X. okraj na Dunaju najpripravnější, da se z umrljivostjo teh okrajev dokaže vpliv gospodarskih razmer na umrljivost. Kažeta nam največja socijalna nasprotja v starem delu občine. Sledeča slika nam kaže, koliko je uslužbencev v vsakem okraju za izključno osebne potrebe, iz koliko delov obstojajo stanovanja, kako natlačeno ljudje prebivajo, kako veliko je število enosobnih stanovanj, koliko stanovanj je brez kuhinje in koliko oseb si ne more omisliti niti posebne sobice, ki stanujejo na ta način, da si najmejo le posteljo pri tujih družinah. Vsa ta razmerja dokazujejo neovrljivo, v I. okraju največje bogastvo, v X. največjo bedo in toraj tudi največjo umrljivost.

Številke in podatki ki slede, so porzeti iz leta 1891.

	OKRAJ	
	I.	X.
Na 10 strank spada za osebne potrebe določenih slug . . .	12.0	1.4
Na eno stanovanje pripadajo vsakovrstni prostori . . .	6.19	2.28
Na en prostor katerekoli vrste spada prebivalcev . . .	0.83	2.10
Na sto prebivalcev pride stanovanje z enim prostorom .	1.41	7.88
Na sto stanovanj brez kuhinje	6.76	12.94
Na 100 prebivalcev, ki inajo v najem samo posteljo . . .	1.66	10.12
Od 10.000 prebival. je umrlo	114	340

Absolutno in relativno umrljivost obeh okrajev v letih od 1881 do 1890 pa kaže sledeča slika:

leta	V I. okraju		V X. okraju	
	skupaj	od 1000	skupaj	od 1000
1881	936	13.53	1737	31.73
1882	876	12.76	1891	32.91
1883	872	12.69	1473	28.90
1884	792	11.56	1691	26.70

Ko se je povrnil v župnišče je zaužil svoj skromen zajuterk in potem odkorakal proti hribčku, na vrhu katerega je bil grad baronov Gondourville. Ko je prišel na vrh, je legel v travo in občudoval lepo okolico, ki se je pred njim razprostirala.

Razgled s tega vzvišenega prostora je bil res čaroben. Ob vznožju so se širili velikanski vinogradi, za njimi lepa polja, katerih klasje se je ponosno gibalo ob lahkem vetriču, med njimi so pa bile skrite lične hišice Goudourvillske, obdane z lepimi vrtiči in nasadi, ločene druga od druge z najraznoternejšim drevjem. V ozadju cele slike se je pa videlo modro gorovje Garome.

Abbé Donzac je bil srečen, srečen brez želja. Ponudilo bi se mu lahko karkoli, brez obotavljanja bi dejal »ne«, samo da je smel prebivati v priljubljeni Goudourvilli.

Ta sreča pa ni ostala neskaljena. Neko soboto zvečer, ko se je vračal z grada, je našel v župnišču pismo starega prijatelja in stanovskega tovariša, ki je bil prideljen škofu v Montau-banu. Pismo se je glasilo tako le:

Moj dragi Donzac!

Sovražnike imaš. Njegova eminenca je dobil ravnokar anonimno pismo, v katerem Ti pisec predbaciva, da ne širiš besede božje tako, kakor bi to moralo biti. Trdi celo, da ne greš nikoli na prižnico, temveč

leta	V I. okraju		V X. okraju	
	skupaj	od 1000	skupaj	od 1000
1885	877	12.58	2025	30.45
1886	782	11.50	1908	27.47
1887	737	10.88	1955	26.67
1888	721	10.68	2148	27.91
1889	772	11.47	2270	28.10
1890	794	11.84	2231	26.30

Ves čas je umrlo v I. okraju 8162 oseb, v X. okraju pa 19.599 oseb. Ker je pa bilo število prebivalcev v teh desetih letih povprečno v I. okraju 68.083, in v X. okraju 28.798, toraj jih je umrlo povprečno v I. okraju od 1000 11.90 oseb in v X. okraju od 1000 38.49 oseb, toraj 2 $\frac{1}{2}$ krat več. Če bi bila v X. okraju tista umrljivost kakor v I., potem bi umrlo samo 8178 oseb. Umrlo jih je pa torej relativno 11.421 več, nego v gospodarsko boljše podkovanem I. okraju. V posameznih letih jih je umrlo v X. okraju relativno več kakor v I.:

1881	1882	1883	1884	1885	1886	1887	1888	1889	1890
996	1158	978	959	1171	1105	1158	1326	1343	1227

To so človeške žrtve modernega časa. Spremenil se je samo način žrtvovanja, ker danes žrtve ne darujejo več molihu svoje krvi. Zato smo napačnega mnenja, da smo napredovali. Tako visoke umrljivosti, kakor jo opazujemo v X. dunajskem okraju ne izkazuje nobeno drugo avstrijsko mesto; leta 1891 je umrlo od 10.000 prebivalcev celo 349. Niti Tarnopol v Galiciji ne izkazuje nižje umrljivosti ista je namreč 348. Kakor smo pa že omenili, bi bila umrljivost v X. okraju veliko večja, in v I. veliko nižja, če bi stanovali v X. okraja sami reveži in v I. sami bogatini.

Kakšne materijalne žrtve pa doprinaša ravno ljudstvo? Sreče, ki jih polroši za lečenje, za hrano in ker v času bolezni ne zaslužijo, so ogromne in znašajo milijone. Dunajski mestni fizikal dokazuje potom sestavljene statistike, da se je v desetletju 1881/90 prejšnjemu desetletju v sled manjše umrljivosti prihranilo 16.673.600 kron. Kot temelj svojega proračuna izrablja Pettenkozerjevo mnenje, da namreč pride na vsak slučaj smrti 34 slučajev bolezni in da je bolezen trajala povprečno 24 dni ter so stroški znašali le 2 kroni na dan. Oglejmo si, koliko ima proletarec v X. okr. in meščan v I. okraju v ravno listem času plačati stroškov za bolezen in za hrano.

da se zadovoljuješ s tem, da prijateljsko občuješ s Svojimi ovčicami. Njegova eminenca je ranjenja, da se na ta način ne služi uzvišenemu poklicu in je odredil v tej zadevi preiskavo. Pripravi se toraj, da Te eno prihodnjih nedelj obiše gospod generalni vikar in bo prisostoval božji službi. Obveščam Te o tem, da se boš vedel ravnati. Ne smem Tudi prikrivati, da je njegova eminenca odločil, postopati proti Tebi z vso strogostjo če se dokaže, da so stvari, katere se Ti predbaciva, tudi resnične.

Namen ima, Te v danem slučaju premestiti v najbolj oddaljen kraj departementa in sicer v kako župnijo, kjer Te naravne lepote ne bodo odvrčale od Tvojih duhovniških dolžnosti. Glej torej, če Ti je mogoče da osramotiš Svoje sovražnike in da odvrneš pretečo Ti nezgodo.

Tvoj stari prijatelj

Ducasse.

Ko je Abbé Donzac prebral pismo, se je popraskal za ušesi, ne vedè, kaj bi si mislil. Natlačil si je pipo, jo zapalil in se vsedel v senco velikega drevesa, ki je stalo pred vhodom v župnišče.

Kaj? Ta krasni košček sveta naj bi zapustil? Ne, to se ne sme zgoditi . . .!

Dolgo je mislil in premišljal. Namah se mu pa razjasni obraz in nasmeje se proti

Stroškov je bilo v goldinarjih:

leta:	V I. okraju:		V X. okraju:	
	skupaj za pozameznike	skupaj za pozamez.	skupaj za pozameznike	skupaj za pozamez.
1881	636.480	9.20	1.181.160	21.58
1882	597.720	8.67	1.285.880	22.38
1883	592.960	8.63	1.195.240	19.65
1884	538.560	7.87	1.149.880	18.17
1885	596.360	8.74	1.377.000	20.71
1886	531.760	7.82	1.297.440	18.59
1887	501.160	7.39	1.329.400	18.14
1888	490.280	7.26	1.460.640	19.00
1889	524.960	7.80	1.543.600	19.11
1890	539.920	8.05	1.517.080	12.88

Skupni dohodki, ki jih je imelo prebivalstvo I. okraja potem stroški bolezni in za hrano so znašali 5.550.160 gld., povprečno za posameznika v desetletju pa 8.15 gld., v X. okraju nasprotno skupaj 13.327.320 gld., ali povprečno za posameznika 19.37 gld., toraj $2\frac{1}{2}$ krat več nego v I. okraju.

Če bi bila v X. okraju taka umrljivost kakor v I., potem bi znašali stroški le 5.561.040 gld. Proletarci X. okraja so toraj plačali relativno 7.766.280 gld. več nego bogatini I. okraja.

Vpošteranja vredna je tudi primera obeh okrajev z ozirom na bolezni, ki so pozročile smrt.

Umrlo je leta 1890 od 10.000 prebivalcev:

Na živčnih boleznih	12.8	33.8
> boleznih dihalnih organov	20.7	58.2
> > krvotočnih >	13.3	9.8
> > prebavnih >	7.9	35.5
> nalezljivih boleznih	4.5	23.8
> sušici	19.8	55.2

Samo ena vrsta bolezni se je pojavljala večkrat v I. nego v X. okraju, to je bolezen krvotočnih organov. Proletarec se nima časa posebno na to bolezen ozirati, ker vzlic temu v največ slučajih lahko opravi svoje posle, dokler se ji ne pridruži še kaka druga bolezen, ki končno napravi konec njegovemu življenju.

Težak boj za obstanek se najbolj izraža v visokem številu živčnih boleznih in dihalnih organov; neprimerna in nezadostna prehrana v številnih boleznih prebavljivalnih organov in pljuč, neugodne stanovanjske razmere v pogosto nastopajočih nalezljivih boleznih in posebno jetika nam daje globok vpogled v fizične in gospodarske razmere prebivalstva. V državnem povprečju pride okoli 37 na jetiki umrlih na 10.000 prebivalcev; samo v X. okraju pa le od 1887 do 1890 leta: 47, 60, 59, 55.

Tudi indatarijalna Vorarlberska, potem gosto naseljeni severni slovensko-nemški kraji, Nižjeavstrijska in Trst stoji nad državim povprečjem. Če se je moglo omogočiti v posameznih krajih boljše živiljske razmere in na ta način okrepiti organizem, je bilo to najboljše sredstvo proti zlu. Za bogatina je v tem oziru seveda kmalu pomagano; gre pa tudi zato, da se revežu na human način pomaga, ali vsaj njegov položaj zboljša in olajša. Dokler revež lahko dela, se rlači po svetu, kadar je onemogel, išče pomoči v bolnišnici, da se tam do smrti izkašlje sam sebi in svojim sosedom v brpljenje. Po poročilih profesorja Schröterja je umrlo na leto poprečno na jetiki v treh velikih dunajskih bolnicah 3400 bolnih. Vsa prizadevanja tega učenjaka, ustanoviti bolnico za bolne na prsah, so se pa izjalovila, ker ni bilo mogoče dobiti sredstev. Če vpošteramo vse to in poleg tega poznamo tudi dejstvo, da ima 33 čeških magnatov 238 gradov in 37 palač, nam to jasno kaže, da je vladajoči razred bogatašev brez vsakega sočutja za vse, tudi za pravičnost. Bogato želez ima smrt med otroci revnih. Po Wappäus-u umrje na leto v Eurogi od 100 živo rojenih, 19 otrok v prvem letu. Umrljivost otrok na Dunaju pa je višja: 23.90, 23.55, 23.41 in 24.80 odstotkov v letih od 1887 do 1890. V teh številkah pa niso vštet otroci, ki so umrli v porodnišnici. Ta visoka umrljivost otrok na Dunaju se pa pripisuje le visoki umrljivosti v X. okraju; kajli leta 1887 se je ta povišala le še v III. in V. okraju nekaj čez 25% (26.84% oziroma 25.92%). Leta 1888 ni bilo razun X. sploh nobenega okraja, ki bi izkazoval 25%. Leta 1889 se je umrljivost povišala zopet le v III. in V. okraju na 25.51% in 25.57%, v letu 1890 v III. V. in VIII. okraju na 25.81%, 25.17% in 25.08%. X. okraj pa kaže nasprotno 32.65, 30.88, 32.06 in 32.45%. Kot nasprotje naj služijo številke I. okraja: 13.46, 19.95, 11.73 in 15.40%. Kako zdrav bi vendar bil Dunaj brez okraja Favoriten! Glad in beda pa ne uničujeta le telesa, temveč tudi duha. Skrb za hrano, prenaporno delo, itd. uničujejo človeški duh. Danes je vendar uže obče znano, da bolezni na duhu niso le posledica endemično-patoloških, temveč tudi žalostnih socialnih razmer. Da je to res, kažejo okoliščine, da je večja polovica na duhu bolnih, blažnih, takih, ki so še-le v poznejših letih oboleli. Blažnost se posebno opaža po 25. letu, ko je človek uže v središču boja za obstanek, in je najbolj razširjena med

moškimi od 35. do 40. leta. Čudno to ni, če mož še v tej starosti nima še zasigurnega obstanka in je od dela in skrbi še popolnoma izmučen. Število na duhu bolnih je znašalo leta 1880 45.529 in je do leta 1890 naraslo na 51.822, toraj skoro za 14 odstotkov; dočim se je prebivalstvo v tem času pomnožilo le za 7.6 odstotkov.

Naša kultura in naš družabni red blažnosti toraj ne moreta odpraviti, nasprotno, še pospešujeta jo. Redkejša je v gospodarsko zaostalih pokrajinah Austraje, kakor sploh v južnih in vzhodnih evropskih deželah.

Mnjenja Kautskega, ki ga ima v svoji knjigi o prebivalstvu in v kateri trdi, da bi le zakon tozadevno ugodno uplival, ne odobraram. To mnjenje podpira z dejstvom, da je med bolnimi na duhu več samcev nego oženjenih. Poblazneli vendar niso radi tega, ker se niso poročili, temveč poročili se niso radi tega, ker niso imeli gospodarske podlage za ustanovitev svoje družine in svojega gospodarstva, vzlic temu, da so se trudili to doseči in zaradi tega toraj zgubili um.

Neuspeh njih truda in ne samstvo je vzrok njih blažnosti. V koliko vpliva zakonsko življenje na duševno življenje, bi lahko dokazala statistika blažnih med katoliškimi duhovniki.

Če sta duh in telo v vsakdanjem boju za kruh v pravem pomenu besede razrušena, kje naj bi potem jemal človek moči, da se prilagodi še običajem, ki so prilagojeni imajočemu prebivalstvu; kajli le ta jih določa. V veljari so v obče le taki običaji, ki so imajočim in cladajočim krogom prijetni in koristni in njim se morajo pokoriti gospodarsko odvisni razredi. Čezčloveško samozatajevanje se zahteva od proletarijata, katerega muči lastni kakor glad njegovih otrok. Če jih je v času krize na tisoče brez kruha, se to ne predbaciva podjetnikom, kar je tudi pravilno, kajli produkcijo in oddajo ne določa več človek, temveč ravno nasprotno. Očeta, ki za svoje bolne otroke vzame hlebec kruha, se pa napravljja za tak čin osebno odgovornega in ne sistem, ki ga sili krasti, ali pa gladu mreti. Po naših običajih se sicer uboštvo ne smatra zločinom — kajli zato smo preveč izobraženi — pač pa dejanje h kateremu razmere reveža silijo.

„Stal sem na razpotju, da prosim ali pa kradem; oba pregreška sem spoznal namah v popolnoma novi pogobi“, je dejal pridigar Wangemann.

grajskim stolpičem, katere je obsevalo ravnokar zahajajoče solnce.

Stopil je v hišo in dejal svoji stari gospodinjji:

»Englantina, jutri po maši, mi prinesite v zakristijo čašo goveje juhe in kozarec vina!«

Drugo jutro je bila cerkev, kakor navadno, polna. V zakristiji se je pogovarjal med tem Abbé s starim kantorjem Missier-om, ki je živahno prikimaval.

Konečno se je pričela služba božja. Pri evangeliju je naznanil Abbé, svojim ovčicam:

»Dragi mi bratje! Počemsi s prihodnjo nedeljo, vam bodem pri sveti maši razlagal tudi svete resnice naše vere. Danes ob koncu službe božje vam bodem pa na kratko razložil tozadevni načrt. Prosim vas toraj, da nekoliko počakate.«

Nato se je obrnil zopet proti oltarju in dal pomenljivo znamenje staremu Missier-u. Ta je to takoj opazil in tudi razumel, kajli vstal je takoj in ostentativno zaprl cerkvena vrata in se povrnil, s ključem v roki, na svoje mesto.

Ko je maša minula je stopil Abbé Donzac v zakristijo, použil svojo juho in popil vino in se nato okrepčan podal na prižnico.

Dveinpol ure je razlagal občanom po kakem načrtu jim misli v bodoče pridigovati, konečno pa je dejal:

»Danes, dragi bratje, sem bil kratek, za prihodnjo nedeljo vam pa obljubujem, da bodem temeljitejši, tako, da ne boste imeli povoda, biti z menoj nezadovoljni.«

Nitežko, si predočiti vtis te obljube na izmučene poslušalce, katerim je kantor Missier med pridigo, z energičnim nastopom, onemogočil vsak beg skozi zakristijo.

Prihodnjo soboto je dobil Abbé Donzac od škofa uradno obvestilo, da pride generalni vikar prihodnjo nedeljo v Goudourville in da bo po nalogu njegove eminence prisostvoval božji službi.

Ta novica se je hitro razširila po občini in ker je bila naznanjena svečana maša z organistom iz Montaubana, so sklenili kmetje, se vdeležiti te slavnosti, vkljub temu, da so prej sklenili, z ozirom na nepričakovano ljubezen do govorništvu svojega župnika, ne več maš posecati.

V nedeljo zjutraj je izstopil generalni vikar pred župniščem iz voza in dejal sprejemljajočemu abbé-ju:

»Njegova eminenca, je z Vami skrajno nezadovoljen. Vi nikoli ne pridigujete in vprašam Vas pred vsem, kakšne razloge imate zato?«

»Jaz res ne pridigam, gospod generalni vikar; pa kako tudi naj?! Bil bi enak apostolu Pavlu, ki je bil pridigar v puščavi. Moji župljani, se odstranijo v trenutku, ko

stopim na prižnico in sam ostanem med stiri stenami. Avditorij je toraj precej nezaten in zato sem si mislil, da je bolje, če pridige popolnoma opustim. V obče so pa kmetje tukaj tako neumni, da sploh ne vem kakih koristi bi imeli od mojih pridig.«

»Gospod župnik, jaz pa želim vzlic temu da danes pridigujete. Sam bi se namreč rad prepričal, če so ti skromni ljudje res taki, kakor Vi pravite.«

»Dobro, gospod generalni vikar, pridigal bom.«

Med tem je kantor Missier v zakristiji postavil srebrno posodo s blagoslovljeno vodo na gereči spirit, tako da je voda zavrela, kakor mu je to predpostavljeno tajno ukazal.

Ob 9. uri je vstopil gospod generalni vikar v spremstvu župnika Abbé Donzaca Orglje so zaigrale. Cerkev je bila natlačeno polna. Za njima je korakal, s ponižno povešeno glavo, noseč blagoslovljeno vodo v srebrni posodi, kantor Missier.

Abbé Donzac pomoči kropilnik v srebrno posodo in škropi pobožne vernike, z vročo vodo v obraz, med tem ko je slavnostno zapel Asperges me, domine Prekorakal je na ta način vso cerkev in stranske hodnike, kjer so stali verniki.

Župljani so s strahom obrisali vročo vodo raz svojih obrazov in Abbé Donzac je

Dopisi

Južno-železniška kurilnica v Ljubljani je del južno-železniške uprave, ki bi lahko služil kot vzgled, kakšen tak zavod ne sme biti. Odkar se nas je osrečilo z gospodom Grundnerjem, so postale razmere pravcate ruske. Za tega gospoda niso merodajni predpisi lastne uprave, se veliko manj pa splošne odredbe železniškega ministerstva. Tako stoji temu možu podrejeno strojno osebje že celo leto v boju, za človeške turnuse. Vse zaman! Njegov teror mora obveljati in če bi hudič vzel vse železnice. Dosedaj je bilo vsaj običajno, oktobra meseca vsacega leta napraviti službeni red za zimski tečaj. Nato je računalo tudi letos osebje, meneč, da se bo dalo o tej priliki možu dopovedati, da tako ne gre več. Račun je pa bil brez krčmarja in g. Grundner si je mislil: „Hunde fressst oder krepiert“!

Zimski tečaj je s 1. oktobrom pričel, vlaki vozijo in vse bi bilo v najlepšem redu, če bi turnusi ne bili taki, da so za dalje časa naravnost neznosni. Osebje sicer dosedaj ni izvajalo posledic, ker se vedno pričakuje, da se uprava spomni še v pravem času na določbe okrožnice 385a, glede uravnave službenih turnusov, odklanja pa že danes vsako odgovornost za vse eventualne nezgode, katerih povod bi bila prenaporna služba, in bo to stališče zastopalo tudi pred kompetentnim forumom. Posebno služba na progi Ljubljana-Zidanmost se mora nujno preurediti, ker sicer so kalamitete neizogibne.

Upamo, da gosp. ravnatelj Posch ne bo trpel, da njegove obljube in obveznosti tepta nekaznovano kak Grundner, temveč, da ga pouči, da ima dogovore ravno tako spoštovati, kakor uslužbenci. Če bi se to ne zgodilo — kar seveda ne verujemo — potem se tudi nam ne more in ne sme očitati, če tudi mi enega dne pozabimo kar smo z upravo dogovorili. Potrpežljivost Slovence je sicer svetovno znana, ali kdor preveč na njo računa, se morda tudi lahko vara.

Gospoda ne tirajte toraj nezadovoljstvo do vrhunca, ker sicer bi bila vaša odgovornost prevelika.

Ven z turnusi v smislu odredbe c. kr. generalne inšpekcije. Štirideset odstotkov počitka doma! Dokler tega ni, ne bo zadovoljnosti in toraj tudi ne miru!

Kristova vere v teoriji in praksi. Tarnajo, da vera peša. Kako bi tudi ne, če ima take

porogljivo dejal, ko je prišel mimo general. vikarja: »Le pogledjte jih, ne znajo niti znamenje križa storiti, tako so neumni«.

Po evangeliju je odložil Abbé Donzac svoje mašno krilo in se podal na prižnico. Kantor Missier pa je šel z ključem v roki proti vhodnim vrafom, da jih zaklene. V tem trenutku se je pa vzdignila vsa pobožna množica in nastal je velik nemir. Vse je hitelo proti vratam in vsak je skušal prehiteti kantorja. Ko je stopil župnik na prižnico je bila že vsa cerkev prazna.

»Naj li pridigam?« je vprašal župnik generalnega vikarja.

»To bi bilo nesmiselno. Saj vendar ni nikogar več tu. Prav ste imeli: to so res pravcati divjaki«.

Generalni vikar se je vrnil v Montauban in tam jako ugodno poročal njegovi eminenči, o delovanju župnika, ki pač ni vzrok, da so pridige v Gondourville nemogoče.

V bodočnosti je imel Abbe Donzac mir in je posloval še veliko let v Goudorville, brez da bi le enkrat pridigoval.

Ko je končno umrl, so za njim žalovali tako stari kakor mladi. Nobenemu teh vse prej kakor neumnih kmetov, pa ni prišlo na misel, ko so s povešeno glavo sledili krsti, da jih je umrl nekoč kot tepce predstavil zato, da je rešil sebi župnijo in prijetno življenje.

zastopnike, kakor je velika večina katoliških duhovnikov. Brez srca, brez čustev, brez morale; edino, kar poznajo je nenasitna bisaga. Ti pojavi so znani povsod, kjer je znan tudi katoliški duhovnik, seveda tam najbolj, kjer je ljudstvo še duševno zaostalo in ječi še pod jarmom rimske nestrpnosti. Med take kraje moramo prištevati, tudi našo ožjo domovino, ker je klas neumnosti še v polnem cvetu.

Imamo tovariša, čuvaja Č., kateremu je predobri oče vzel pred letom dnij boljso polovico, pozabil pa nato, da ima naš prijatelj štiri neodrasle otročice, katerih poleg svoje službe ne more sam opravljati in vzgajati. Mož, ki bi morda sicer ne imel potrebe iskati družega božjega blagoslova v hišo, ker mu je že prvi zapustil dovolj pojmov o bedi in nesreči, je bil vsled otrok toraj primoran, se ogledati po svetu, da dobi tovarišico, ki bi mu pomagala, spraviti med ljudi brilantno čuvajsko plačo. Da ta posel ni bil lahek vé pač vsaki, ki pozna življenje železniškega čuvaja. Naš prijatelj pa je imel izvanredno srečo in dobil je dekle, ki je bilo pripravljeno mu odvzeti skrbi domačega ognjišča, tembolj kjer si je mislila: »Ich war auch einst eine Jungfrau mit blühendem Haar«. Doslej je bilo vse v redu. Mož je nakupil manjkajočih potrebščin, si poskrbel dovoljenje in vse kar je potrebno.

Tudi nevesta se je brigala za bodočnost in mislila na potrebe bodočega gospodinjstva. Ko pa pride v domačo vas, da dobi tudi potrebno (?) dovoljenje od svojega župnika, se je situacija takoj spremenila. Župnik, katerega naloga je, skrbeti za dušni in telesni blagor svojih ovac, se je takoj spominjal svoje dolžnosti, jo pripihal k očetu in mu dejal: Kaj vendar mislite?! Vi bodete dali svojo hčer železničarju, udovcu s štirimi otroci in še celo nezakonsko rojenemu?!

Da je to kmetu zadostovalo, je naravno, če vemo, kako je naš kmet odvisen od farjev. Če se pa tako početje strinja z nauki Nazarenca je drugo vprašanje in to naj rešijo tisti, ki so zato mastno plačani. Hinavščina je pa, če se po takem početju tarna, da vera peša.

Tovarišu Č. pa svetujemo, naj toži farja, da mu povrne povzročeno gmotno škodo in hvali boga, da ni dobil od te svojati odvisne žene, s katero bi imel celo življenje dvojen križ.

Da pa sodrugi spoznajo srečen kraj, ker imajo tako skrbnega pristirja jim bodi povedano, da se je ta slučaj zgodil v mesecu oktobru na Gorenjskem, v vasi Grad pri Bledu, kjer praktično izvaja Kristove nauke župnik Janez Oblak. *Železničar.*

Državno-železniška kurilnica v Ljubljani. Leto dnij je poteklo, odkar je železniško ministerstvo potom odloka uredilo delavni čas za delavnice državnih železnic. Ko smo čitali dotičen odlok, smo bili takoj na jasnem, kaj hoče in kaj pomeni. Okoravno Slovenci, smo si vendar vedno domišljali, da razumemo tudi nemški, vsaj toliko, kolikor se nam tiče. Če še nikoli nismo občutili take potrebe razumevanja nemškega jezika, se je to pokazalo pri omenjenem odloku, kajti gospodje kurilniškega vodstva, ki so pristni germani od prvega pa do zadnjega sluga, vsi skupaj niso razumeli ministerske odredbe. Drugače bi bilo nemogoče, da je trajalo celo leto, predno se je uredil delavni čas za soboto.

Sedaj, ko je stvar v smislu odloka vravnana, bi mi pač vprašali, kedo nas ima sedaj za neplačano delo celega leta, in sicer vsako soboto za poldruge uro, odškodovati?

Nato vprašanje odgovoriti bo seveda težko, priporočali bi pa o tej priliki merodajni gospodi, da si v prihodnje ogleda došle odloke, in če jih ne razume, da naprosi nočnega čuvaja, ki jih jim bo radevolje raztolmačil. Nikakor pa ne gre, da bi uslužbenci trpeli gmotno izgubo radi brezprimerne brezbriznosti posameznih »nebodijhtrebov«. *Prizadeti.*

Trst, kurilnica južne železnice. Občudovanja vredna je potrpežljivost tržaškega vlakospesovalnega osebja, ker že dolgo časa mirno prenaša šikane svojih predstojnikov. Pa tudi potrpežljivost tlačenege osebja je pri kraju. Ko smo dobili sedanjega načelnika Dolinška, smo že vedeli, da redkokedaj kaj boljšega sledi. To se je tudi kmalu videlo pri Schafferjevi zadevi. Takrat je moral gospod malo popustiti, in bil je nekaj časa mir. Sedaj pa postaja gospod gorak, kakor se vidi. Za vsako malenkost kaznuje. Če kdo zahteva zapisnik, ker se čuti nedolžnega, se mu ta kratkoma zabrani. Prav po rusko! Na ta način je umevno ogorčenje osebja. Proti temu samovoljstvu ni nikakih sredstev, in mora se potrpeti, ker vsakemu ugovoru sledi nova kazen. Pred nekaj časom je bil kaznovan eden vozovni nadzornik s štirimi kronami radi tega, ker je načelniku malo preglasno povedal svoje mnenje. Eden strojevodjev namestnik je bil radi disciplini nenasprotnega vedenja proti ravno istemu gospodu kaznovan s petimi kronami. In to vse brez da bi se dala dotičnikom priložnost, da se zagovarjata. Našteli bi lahko še celo vrsto takih dejanj. Zagovor se sploh ne pripušča. Ravnotako tudi ne prič. Ni se toraj čuditi, ako se spozabi družinski oče, ki je kaznovan s 4 do 5 da celo 8 kronami, in da stori kaj napačnega. Spominjamo Vas, gosp. Dolinšek, na gosp. Lorenza, katerega mesto ste Vi prevzeli, da si ta niti v pisarni ni več upal sedeti brez samokresa.

Tudi turnusi so jako slabi.

Konečno še opominjamo g. Dolinška, da je njegovo postopanje glede kazni popolnoma nezakonito in da bodemo znanprej gledali na to, da se bo gosp. kurilniški načelnik ravnal po predpisih. Ruske razmere v Trstu ne veljajo več. Toraj popoljšajte se!

Južna železnica in njeni čuvaji.

Že od obstoja železnic obstoji kategorija čuvajev pod različnimi imeni: kakor: prognji, ogibni, bločni, stolpni, skladišni, postajni čuvaji itd.

Vse te vrste čuvajev so na prvi pogled v boljšem položaju, nego ostali uslužbenci nižjih kategorij. Toda glejmo dalje.

Vsled pasirneoa odpora v letu 1905 so dobili najrevnejši leh revežev ostanke, ki znašajo 16-40 na dan za vsakega.

V letu 1907 je doseglo zboljšanje že 21-9 v na dan za vsakega, kar pa ni primerno vedno naraščajoči draginji živil in stanovanj. Bilo pa to ni še veliko delo, temveč šele nova avtomatika je spravila Mesijo na svet. Velika večina čuvajev z osmimi in devetimi službenimi leti ima še danes začetno plačo letnih 800 kron. Čeravno je železniška uprava izjavila, da se izvršuje vse analogno državnih železnic, je pa vendar pri tem pozabila na kontrolne čuvaje in bločno-signalne sluga, kateri sicer že okoli 10 let obstajajo, a le po imenu, ker v plačilnih razmerah niso družega, nego čuvaji in pa strelorodi za uradnike. O definitivnem imenovanju kontrolnih čuvajev noče južna železnica ničesar slišati, čeravno bi bila to le enakost s državno železnico.

O vreditvi službenega in prostega časa ni niti govora. Zagreni se čuvaju življenje še s tem, da mora njegova žena opravljati službo, vsled katere trpi gospodinjstvo. Videti je že, kakor bi bila južna železnica oženjena s čuvajskimi ženami in ne čuvaj sam. Manjka pa južni železnici očelorska skrb za otroke. Opravljati morajo žene 15-urno službo dan na dan in to za borih dnevih 50 vinarjev. Vprašamo se: kje so naši zakoni? Vozijo se zakonodajalci po železnici, pa nobenemu ne pride na misel da je treba odpraviti krivice, ki se gode uslužbencem. Ali niso zmožni misliti, da je preobloženost osebja s službo nevarna, ali pa menijo, da sploh ni potrebno s čuvaji in njih ženami človeško ravnati.

Žal, da je še celo med ostalimi uslužbenci dosti takih, ki gledajo čuraja po strani, kakor bi sploh ne spadal k železnici. Rekle bi se skoraj, da je vsak, ki se poleguje za čurajsko službo pri železnici, odstopil od pravic do človeku primernega življenja.

Odprto pismo

e. kr. železniškemu ministerstvu in e. kr. državnoželezniškemu ravnateljstvu v Trstu.

Tržaško državnoželezniško kurilniško osebje je siljeno, obrniti se tem potom na e. kr. železniško ministerstvo in na e. kr. državnoželezniško ravnateljstvo v Trstu in si dovoljuje uljudno poprašati, jeli res ni mogoče ničesar ukreniti da bi za inkasiranje svoje plače ne bili prisiljeni tekati toliko okoli, kakor tekajo danes.

Opetovno so bile glede tega odposlane deputacije na kompetentna mesta in opetovno je interveniral in energično nastopil za redno izplačevanje mesečnih plač gospod kurilniški načelnik, a kljub vsemu temu se še do danes ni ničesar spremenilo.

Svoječasno so se pač določile uradne ure za izplačevanje plač, toda te uradne ure se niso nikdar vpoštevale.

Uslužbenici, ki opravljajo svojo službo zunaj na progi, dobivajo svoje plače proti pobotnicam, potrjenim po kurilniškem načelniku. V času, ko je bil gosp. kurilniški načelnik na dopustu in je pobotnice podpisoval njegov namestnik, blagajniški uradnik tega podpisa ni hotel pripoznati in je uslužbenec kar jednostavno odslavljal, češ, da je treba prinesiti pobotnico potrjeno po kurilniškem načelniku. Nadalje se uslužbenici vračajo po naporni službi večih dnij nazaj v Trst in utrujeni morejo še preleteti dolgo pot od kurilnice do postajne blagajne, v trdnem prepričanju, da 2 do 3 dni, ali pa tudi kar cel teden po prvem, vendar dobijo svoje plače. Ne! Začasni gospod blagajničar v takih slučajih navadno odgovarja: »Dragi moj, morate iti na ravnateljstvo inkasirati, ker sem plačilne pole in tudi denar že tja odposlal».

Pa naj bo! Napravi se še 2 kilometra dolga pot na ravnateljstvo. Kaj pa zvemo tukaj!? Ravnateljstveni blagajniški uradnik se kar na enkrat spomni, da se je prezgodaj vrnjeni denar zopet odposlal nazaj na postajniško blagajno, ali pa, da je isti še na postajni pošti.

Zopet tedaj nazaj na postajo! »Dragi moj, tukaj ni nič«, se mu odgovori; »pridite jutri! In ko se uslužbenec vrne drugi dan zjutraj, še zopet nič. Popoludne morebiti se mu še-le posreči vloviti svojo plače.

Take prizore je opazovati 1. 3. 15. in 18. vsakega meseca.

Železničarska služba zahteva točnosti. Prosti čas je uslužbencu kratko odmerjen in zato mora skrbeti, da izrabi vsega za svoj počitek. Da pa mora mesto počivati, loviti okoli svojo plačo, gotovo ni v interesu železniške uprave. Uslužbenec mora priti v službo spočit in zdrav. Tak gotovo ne more biti, če mora, mesto bi počival, letati okoli za svojo plačo. Zato se večkrat dogodi, da tak uslužbenec ne more nastopiti službe. Mora se nadomestiti z drugim in to stane upravo denarja.

Vprašamo tedaj visoko e. kr. železniško ministerstvo in slavno e. kr. železniško ravnateljstvo v Trstu, nili pritoževanje kurilniškega osebja opravičeno in ni-li potrebno, da se takemu neredu v izplačevanju plač, napravi enkrat konec. Zakaj se je odpravil prejšnji način izplačevanja po kurilniškem uradniku gosp. V., v katerega je vse kurilniško osebje imelo popolnoma zaupanje! — Kakor se zahteva od nas točnost, tako jo imamo pravico, zahtevati tudi mi. Zato naj se uvede izplačevanje naših plač po kurilniških uradnikih, kakor se je to že vršilo, eventualno ob asistenci ravnateljstvenega organa, ali pa naj se v to svrhu namesti posebni kurilniški blagajnik. Personalna je

pač toliko, da bi se tudi to slednje železniški upravi gotovo izplačalo, ker bode s tem kurilniškemu osebju prihranjenega mnogonepotrebnega truda.

Tržaško kurilniško osebje.

Javno vprašanje

na

Tržaško ravnateljstvo državnih želenic.

Je-li slavnemu ravnateljstvu znano, da v Ljubljanski kurilnici ni službenga reda (Rang) za mlajše strojevodij-namestnike, temveč, da je razdeljevanje službe odvisno izključno le od protekcije. Vse tozadevne pritožbe pri kurilniškem vodstvu so brez uspeha.

Ker smo mnenja, da takega početja ravnateljstvo ne more odobravati, zato prosimo tem potom končne pravične ureditve.

Prizadeti.

RAZNE STVARI

Izpred sodišča. — K vprašanju, kedaj je nezgoda v prometu? (Razsodba najvišjega sodišča od 5. maja 1909, št. 26.114.) S premikajočega se vlaka je padel otrok in se znatno poškodoval. Železnica, tožena na plačilo odškodnine, je bila spoznana odgovorno za nesrečo in tudi obsojena na plačilo primernega zneska. Otrok je potoval v spremstvu svojih starišev. Mati njegova je v trenutku nesreče spala. Ko jo je soprog nenadoma probudil in jo obvestil o nesreči, se je močno prestrašila, tako, da od od onega dneva čuti znatno in stalno spremembo na svojem zdravju. Vsled tega je tudi ona vložila tožbo na plačilo odškodnine proti železnici, a je bila zavrnjena v vseh treh stopinjah iz sledečih razlogov: Tožiteljica priznava, da ni bila niti prisotna, ko se je dogodila nesreča njenemu sinkotu. Prestrašila se je vsled možnega obupnega klika; ta strah in negotovost o stanju svojega otroka ter pogled na ranjeno dete so vplivale nanjo tako, da trpi sedaj na svojem zdravju. Kakor se ne more na jedni strani ovreči, da nezgoda, pri kateri je ponesrečil otrok ni nezgoda v železniškem prometu sparno silo, tako se na drugi strani ne more niti trditi, da bi se bilo tožiteljičino zdravje pokvarilo vsled nezgode v železniškem prometu. Vzroki, ki so vplivali na njeno zdravje, so popolnoma izven železniškega prometa in niso z nevarnostjo železniškega obrata v nikaki zvezi. Glasom § 1. zakona od 5. marca 1869, drž. zak. št. 27, železnica odgovarja le za one poškodbe in za ona smrtna ponesrečenja, ki so se dogodila *potom* prometne nezgode same, nikakor pa ne za poškodbe, ki so le posredna *posledica* take nezgode. Že smisel in svrha zakona je, skrbeti proti onim nevarnostim, ki so v zvezi s železniškim obratom. Teh nevarnosti potniki ne predvidjajo in jih tudi ne morejo odvrniti. Iste so le pripisovati ali uslužbenemu osebju ali pa naravni sili, ki pri železniškem obratu pride v poštev.

Iz vsega tega sledi, da je železnica le tedaj odgovorna za škodo, kadar se je dogodila poškodba ali smrt vsled nevarnosti, ki tiči v železniškem obratu samem, ne pa v našem slučaju, v katerem je poškodba na zdravju bila povzročena po popolnoma tujih okolnostih.

Iz sodne dvorane. — Nevarnosti prometne službe. Dno 22. januarja t. l. se je dogodila na tovorni postaji severozapadne železnice nezgoda na ta način, da je oddelek voz pri premikanju trčil na stoječe vozove, iz katerih se je ravno s pomočjo razkladalnega mosta razkladalo blago. V osodepolnem trenutku je stal na mostu ravno skladišni delavec Weigl in je vsled sunka padel z njega doli. Nezavestnega so odpeljali v bolnišnico; vendar se je pa pozneje spoznala njegova poškodba za lahko. Dne 28. septembra so se

moral vsled tega pred okrajnim sodiščem v Leopoldovem mestu zagovarjati skladišni mojster Karol Tussek, skladišni delavec Fran Wotička, nadpremikač Karol Blaha in premikač Leopold Blaha, zaradi povzročene lahke telesne poškodbe. Tussek je izjavil, da je premikaško osebje obvestil o tem, da je prislonil razkladalni most, da bi se na 4. tiru, kjer so stali vozovi za razkladanje ne smelo premikati. Wotička, se je izgovarjal, da je dal tozadevno naročilo premikaču Bauerju, ki ga je ravno srečal. Bauer pa nasprotno trdi, da o tem ničesar ni vedel in da tudi takega naročila ni slišal, in da zato tudi nadpremikaču Blahi o tem ni ničesar sporočil. Ker premikalno osebje ni vedelo, da je 4. tir zaseden in da se tam ne sme premikati, se je zgodila nesreča.

Zvedenec, nadkomisar Kunast je izjavil, da Tussek in Blaha ne moreta biti kriva. Na vprašanje izvedenca, zakaj ni podložil voz, je Tussek odgovoril, da to ni običajno in je zato podlago opustil, tembolj, ker je bil mnenja, da je premikalno osebje o njegovem naročilu obveščeno. Zvedenec je rekel, da bi se nesreča vseeno lahko zgodila, tudi če bi bili vozovi podloženi. Wotička je ostal pri trditvi, da je Bauerju naročilo zaklical, dočim je Bauer vstrajno zatrjeval, da o tem ničesar ne ve. Sodnik je oprostil vse štiri obtožence, Tusseka in Blaha, ker sta ravnala popolnoma po predpisih, Wotičko in Bauerja pa, ker se krivde ne more nobenemu dokazati in ker ni bilo izključeno, da je Wotička zaklical naročilo komu drugemu in ne Bauerju.

Železniški most se je podrl. Pred nekaj dnevi se je podrl železniški most med postajama Edchingham in Tirehurst na angleškem, ravno ko je čez njega vozil tovorni vlak. Vlak je padel v reko in se pri tem ubil strojevodja.

Dobro zavrnil. Župnik Črnosuknjar je bil radi raznih pritožb povabljen pred škofa, da se zagovarja. Ko pride v škotovo palačo, zapusti v prvi sobi občinskega predstojnika in cerkvenega ključarja in se poda pred strogo obličje milostljivega škofa.

»Preljubi moj župnik, reklo se mi je, da že več let zanemarjate svoj poklic, in da vsako nedeljo eno in isto pridigujete«.

Obtoženec stopi k vratom in pokliče ovčici svoje črede.

»Občinski predstojnik, povejte sedaj, kaj sem zadnje nedeljo pridigoval?«

»Gospod župnik, tega ne vem«.

»Cerkveni ključar, sedaj povejte vi, kaj sem pridigoval.«

»Tega ne vem več povedati«.

»Vidite, gospod škof, ti bebci si ničesar ne zapomnijo, toraj moram vedno isto ponavljati« — Priči odstopita.

Da, ljubi moj gospod župnik, slišal sem, da imate Vašo kuharico preveč radi!«

»Jaz? Kuharico? No, gospod škof, potem pa menjajva!«.

»Menjati? Ne, bog obvaruj!«

»Vidite, toraj imate Vi Vašo kuharico še rajši, nego jaz mojo«.

„Hm, hm, da, da. Toda, gospod župnik, Vi opuščate vsakdanje molitve iz brevirja!«

»A, kaj še, imam brevir seboj«.

Že dobro, toda Vaša knjiga je še nova in neobrabljena. Glejte tukaj mojo, kakšna je«.

»Da, gospod škof, svinje so svinje, jaz obvarujem svoje stvari čedne. Hočete še kaj družega od mene, gospod škof? Ne? Toraj z bogom, Vaša milost.«

Sedma zapoved. V neki zakotni vasi so se otroci pripravljali na birmo. Imeli pa so navado, da so vsakega tikali. Katehet jih poučuje, da škofa ne smejo tikati, temveč reči morajo: Vaša knezoškofijska milost.

Določenega dne pride škof, in izprašuje iz katekizma. Med drugim vpraša enega izmed otrok, kako se glasi sedma božja zapoved in dobi odgovor: Vaša knezoškofijska milost, ne kradi.

Vršijo se sledeči shodi

Dne 4. novembra t. l. se vrši v **Trstu** v delavskem domu ulica Boschetto 5. izvanredni **občni zbor krajevne skupine Trst I.**, z dnevnim redom:

1. Poročila: a) predsednika, b) blagajnika in c) preglednikov.
2. Volitev novega odbora.
3. Raznoterosti.

Sodrug! vdeležite se polnoštevilno tega zbora!

Dne 6. novembra t. l. ob 7. uri zvečer se vrši na **Jesenicah** v hotelu „Pri pošti“ izvanredni **občni zbor** tamošnje krajevne skupine z dnevnim redom:

1. Poročila: a) predsednika, b) blagajnika, c) kontrole.
2. Volitev novega odbora.
3. Predavanje.
4. Raznoterosti.

Sodrug! vdeležite se mnogoštevilno tega zbora!

Odbor.

Konferenca

organiziranih strojevodij in kurjačev c. kr. državnih železnic, c. kr. severne železnice, državnoželezniške družbe, avstrijske severno-zapadne železnice, južnoseverne nemške zvezne železnice in česke sev. železnice.

Dne 4. oktobra t. l. se je vršila na Dunaju konferenca strojevnega osebja, ki jo je sklicala centrala Splošnega pravovarstvenega in strokovnega društva za Avstrijo, na vseobčo željo interesiranih uslužbescev.

Dnevni red je bil sledeči:

1. Ureditve premij pri c. kr. državnih in podržavljenih privatnih železnicah.
2. Kaj storiti ozirom na novo avtomatiko?
3. Slučajnosti.

Konferenca se je vršila v vrtni dvorani delavskega doma v Favoriten. Zastopanih je bilo 95 skupin po 122 odposlancev. Razven teh je bilo prisotnih 15 članov personalnih komisij različnih železnic iz kategorije strojevnega osebja. Za vodstvo strojevnega društva na Dunaju so prišli gg. *Kühn*, *Kirchner* in *Stanek*, za praško društvo strojevodij pa g. *Kučera*. Nadalje so prisostvovali konferenci državni poslanci, sodr. *Tomschik*, sodr. *Marasczewski* in sodr. *Müller*. Praško tajništvo je zastopal sodrug *Brodecky*, tržaško pa sodr. *Kopač*. V predsedništvo so bili izvoljeni: *Schimion* (Hütteldorf), predsednikom; *Moffhammer* (Bischofshofen), namestnikom in *Hartenthaler* (Hütteldorf), zapisnikarjem.

Predno se preide k dnevnemu redu, sodr. *Beer* izjavlja, da je prišel s sodrugom *Ružičko* na konferenco v imenu strojevnega osebja južne železnice. Pravi, da so na dnevnem redu stvari, ki bodo gotovo tikale tudi južne železničarje te kategorije, vsaj v bližnji prihodnosti in zato prosi, da se dovodi tudi njima poseči v debato. Konferenca v to privoli.

Po prečitaniu došlih dopisov in brzojavov, poroča k prvi točki dnevnega reda sodr. *Preiß*, član centralne personalne komisije. Povedal je sledeče:

Centrala splošnega pravovarstvenega in strokovnega društva mi je naročila, da proučim kako bi se na podlagi novih računov reformiral sedanji sistem glede premij za strojevodno osebje sploh tedaj tudi za kurjače, pri c. kr. državnih in pri podržavljenih privatnih železnicah.

Marsikateremu se bode morebiti zdelo malo čudno, kako da centrala naroča meni dela, ki bi jih morala izdelati železniška

uprava sama, v našem slučaju železniško ministerstvo. Da boste to razumeli, vam moram v prvi vrsti pojasniti zgodovino o gibanju za rešitev tega našega premijskega vprašanja.

Ravno pred letom dnij je razpravljala eksekutivni komitete koaliranih organizacij s železniškim ministerstvom o celi vrsti zahtev, ki jih je stavilo državno-železničarstvo na železniško upravo v svrhu zboljšanja svojega mizernega gmotnega stanja. Uspeh teh razprav je bil znaten, ker koncesije, ki so jih železničarji tem potom pridobili, so velik napredek na gospodarskem polju železničarskega življenja.

Od vseh koncesij, danih železničarjem o tej priliki, zanima nas v prvi vrsti ona, ki vsebuje uvedenje takozvanega **zajamčenega minimalnega premijskega sistema**.

Poglejmo najprej nekoliko v dotični razpravni zapisnik. Tu najdemo sledeče:

Eksekutivni komitete predlaga, da se vprašanje glede premij reši v smislu sklepa, kakor so jih strojevodje predložili že na prejšnjih konferencah.

Do časa razprav eksekutivnega komiteja s železniškim ministerstvom je glede premij vladala povsod **kompletna anarhija**, ker nikdo sploh ni vedel, koliko sme potom istih največ zaslužiti. Navadno je veljalo pravilo, da strojevodja potom varčnih premij mesečno ne sme zaslužiti preko 30 kron. Vendar so pa že tedaj bile nekatere turnusove, skupine ali pravzaprav lokomotivne serije protežirane, ker je bila njihova služba posebno naporna. Ker so ti protežirani uslužbenci vsled te upravičene protekcije nekaj več zaslužili, so ostale lokomotivne serije seveda dobivale dosti nižjo mesečno svoto na varčni premiji, nego je znašal omenjeni maksimum 30 kron, ker se splošnega za to določenega kredita ni smelo prekoračiti. Nadalje so si strojevodje in kurjači, ki so vozili z lokomotivami novejših vrst, na škodo onega lokomotivnega osebja, ki je vozilo še s starimi lokomotivami prislužilo dosti več na premijah. Za vse to, kar so leti zaslužili preko mesečnega maksima 30 kron, so bili uslužbenci pri starejših lokomotivih prikrajšani.

Eksekutivni komitete je zahteval, da se te neznosne razmere takoj odpravijo, do definitivne ureditve pa naj se določi natančna mera, po kateri se imajo uslužbencem odkazovati varčnostne premije.

Železniško ministerstvo pa je glasom zapisnika, sestavljenega po eksekutivnem komiteju odgovorilo, da je pripravljeno **uvesti garantirano minimalno premogovno premijo, analogno, državnemu železniškemu društvu**, kar se pa more zgoditi še-le tedaj, ko stvar v vsakem pogledu natančno prouči. Na vsak način pa se § 1. točka 4 ravno izdane norme, glede vporabe materijala, ki določa da ima varčnostna premija biti v približno enakem razmerju s zasluženimi voznimi pristojbinami, mora natančneje precizirati.

V zadnjem odstavku 2. točke svojega zapisnika eksekutivni komitete zahteva, da se za proučenje, kako uvesti minimalno premogovno premijo, določi natančen termin ter da se k razpravljanju o normi, ki naj določi garantirano premogovno premijo, pozevo tudi člani personalne komisije vseh ravnateljstvenih okrajev, izvoljeni iz vrst strojevnega osebja, da le-ti oddajo svoja mnjenja.

Za čas pa, dokler se to ne izvede, naj se pa takoj hatančno precizira § 1, točka 4. nove norme, ki določa porabljenje materiala sploh.

Železniško ministerstvo je istega dne na te predloge odgovorilo, da je glede odmerjenja že vse potrebno ukrenilo in v to svrhu naročilo, da se proučijo dotične norme državnoželezniške družbe. Izjavilo je tudi, da natančnejšemu preciziranju točke 4. § 1 nima ničesar oporekati.

Predno pa te odredbe stopijo v veljavo se predložijo centralnemu odboru, da jih odobri.

To so glavni podatki iz razpravnega zapisnika eksekutivnega komiteja, sestavljenega o razpravah s železniškim ministerstvom glede varčnostnih premij.

Kar smo glede premij do sedaj dosegli je jedino le preciziranje točke 4. § 1. nove norme, kar nas more seveda le močno iznenaditi.

Smisel 4. točke § 1. obstoječe norme je ta, da vožne pristojbine (kilometerska, urna in dnevna vožna pristojbina) smejo biti približno toliko visoke kakor premije. To določbo je sedaj železničarsko ministerstvo spopolnilo s pristavkom, da ves zaslužek skupine jednega turnusa na premijah ne sme presegati 40 odstotkov vožnih pristojbin.

Kdor je omenjeni § čital v prvotnem besedilu brez bodisikojih predsodkov, je prišel do logičnega mnenja, da varčnostna premija mora znašati tudi približno 100 odstotkov vožnih pristojbin in to za vsakega posameznega strojevodjo posebej. V omenjenem dostavku, ki ga je železniško ministerstvo izdalo k temu §. nam ga pa isto tako interpretira, da se mora prislužiti na varčnosti premiji samo 40 odstotkov, in to niti ne kot minimum, nego za vso skupino jednega turnusa skupaj.

Kljub temu pristavku, ki naj navidezno garantira tudi že za naprej minimum zaslužka na premijah, je še danes mogoče, da jeden strojevodja ne zasluži na varčnostni premiji ničesar, dočim more drugi strojevodja zaslužiti za 100 ali tudi še za več odstotkov vožnih pristojbin na istih premijah. Jedno je pri tem treba povdarjati kot jako značilno. Višokost premije je namreč vedno računati individualno, prej ko sedaj, dočim se ima minimum zaslužka računati kumulativno, to je za vso turnusovo skupino kod nje povprečni zaslužek.

Novo precizirano normo se pa zopet **tolmači na najrazličnejše načine**. Železniške uprave posameznih ravnateljstvenih okrajev jo sučejo tako, da se po njej smatrajo upravičene, jemati jednemu in dajati drugemu. Seveda pa tudi gleda uprava sama nase, da ne dela zastoj in da se pri tem tudi sama dobro okoristi. To, kar se vzame jedni skupini se ne da vse drugi, nego si uprava pridržuje precejšen delež zase, ter tako dela dobre kupčije.

Vedno manjši zaslužek na premijah pa še ni glavni vzrok, iz katerega izvira naš odpor, zoperstavljamo se s tem proti temu popolnoma napačnemu sistemu, ki je za osoaje naravnost škodljiv.

Ko so se urejevale vožne pristojbine, sem omenjal, kako znatne difference je konstatirali v različnih kurilnicah in turnusovih skupinah pri zaslužku na vožnih pristojbinah. Difference pri premijah so pa še mnogo večje. Mogel bi vam navesti skupine v jedni in isti kurilnici, kjer je strojevodja zaslužil povprečno, to je, ne kot posameznik, nego z ozirom na celo skupino ali lokomotivno serijo, le toliko *vinarjev* mesečno, kolikor njegovi tovariši drugih turnusovih skupin *kron*.

Tako se je godilo skozi več let; danes je v tem pogledu pač nekaj boljše in so se te **strašanske difference na zaslužku** vsaj deloma izjednačile. Seveda se pa ne moremo zadovoljiti s tako ureditvijo, pri kateri bi bili oškodovani oni, ki še sami nimajo nikakor preveč. To bi tudi ne mogli imenovati ureditev, nego jednostavno izkoriščanje nekaterih, brez vsake splošne koristi.

Kljub temu zjednačenjem pa nabajamo še danes povsod, znatnih razlik in difference pri zaslužku na premijah, katerih se ne more nikakor upravičevati, ne z ozirom na kvantiteto službenega dela in so popolnoma brez vsake strokovnjaške podlage.

Današnji sistem, naslanjajoč se na takozvano gori opisano „**precizirano normo**“, je vsekako slab, dá, **nevzdržljiv**, o čemur se je prepričalo tudi že železniško ministerstvo samo, in je tudi priznalo, da ne odgovarja več današnjim razmeram.

Kaj pa je pravzaprav premija? Sestaviti to definicijo je za nas železničarje prav lahka stvar. Pav nobene učenosti ni treba, da pravo pogodiš. *Vsaka premija je sleparija!*

Glede premogovnih premij, ki nam jih dajejo c. kr. državne železnice moremo k gornji definiciji le še dostaviti, da je to celó jako komplicirana sleparija, ker zahteva precejšnje število računskih uradnikov, da jo izračunavajo in vravnajo. Z režijskimi stroški za te uradnike je pa seveda premija zopet obremenjena in s tem prikrajšana.

Ves aparat, ki je pri premijah v delu, je pa nekaj popolnoma neplodnega. Saj se vendar faktično nikdar ne izračuna in honorira pravih prihrankov, nego so vsi računi le umetno sestavljeni in se navidezne difference prihrankov izplačujejo za takozvane premije.

Važno je pa tudi vedeti, kako pravzaprav premije nastanejo. Tu na prvi mah seveda vsakdor misli, da je postanek premije v direktni zvezi s kakovostjo lokomotive, z lego železnične proge in z drugimi razmerami na proga. Temu pa ni tako! Posamezne postavke glede količine premoga se že kar naprej tako visoko nastavijo, da vsega določenega premoga sploh ni mogoče porabiti.

Vzemimo slučaj iz računa o premijah. Lokomotiva serija X. je na primer v turnusu Y, porabila mesečno na primer 100 ton normalnega premoga, in sicer pri 120.000 brutotonskih kilometrov 120 ton normalnega premoga, tedaj zamoreta strojevodja in kurjač prihraniti mesečno 20 ton premoga, se veda, če vozita vedno z istim vlakom, ob vedno jednaki teži, z isto lokomotivno serijo ter ob nespremenjenem vremenu. Če pa strojevodja in kurjač z isto lokomotivo vozita drug vlak, tedaj pa jim pogosto zmanjka še onih 20 ton premoga, ki bi ga bila pri prejšnjem vlakom prihranila in morata v tem slučaju, kljub svoji paznosti še plačati oni premog, kar sta ga porabila preko določenih 120 ton. To se faktično večkrat dogaja.

Na enak način se postopa pri takozvanih premogovnih poskušnjah. V to svrhu se vzame vselej lokomotiva najboljše vrste in se na podlagi uporabe kuriva pri tej lokomotivi izračuna količina potrebnega premoga. Taka podlaga ne odgovarja dejanskim razmeram in vsled tega tudi ne more vporabljeni za izračunavanje premij. Postanek premije ni tedaj rezultat praktičnih in tehničnih preiskovanj, nego **rezultat samih računov.** Gotovo bi bili mi s tem tudi zadovoljni, če bi se res na ta način moglo priti do kake realne podlage za izračunavanje premije. Tega pa seveda ni mogoče doseči; tako nas uči vsakdanja praksa.

Sploh se pa ne more povsod jednako delati brutotonskih kilometrov. To je v posameznih kurilnicah in še posebej posameznih turnusovih skupinah jako različno. Najbolj je pa pri tem treba vpoštovati, da niti strojevodja niti njegov kurjač, in naj bosta ta dva še tako sposobna, ne morete prav nič vplivati na to, da bi dosegla kako določeno število brutoton. Število brutotonskih kilometrov je pa nasprotno odvisno **od dolgotosti proge**, od sestave vlaka, od delovanja lokomotive, od položaja proge, od vlakovnih frekvenc in od gostote prometa sploh ter še od sto in sto drugih okolnostij, katerih se pri računanju ne more v poštev jemati, še manj pa v praksi sami.

Nadalje nastanejo v lokomotivnih turnusih **diference pri zaslužku na premljah** vsled nabavljenja novih boljših lokomotiv. Tudi ta okolnost se pri izračunavanju premij ne more vpoštovati. Te difference so pa včasih naravnost gorostasne in presegajo zaslužek svojih tovarišev ob enakem ali vsaj približno enakem urnem službenem delu tupatam kar za cel stotak. (Dalje prihodnjic).

DOPIS iz Št. Janža na Dolenjskem. Kako skrbna je železniška uprava za svoje nižje uslužbence naj služijo te le vrstice.

Na Šentjanžki postaji je postavljen vodnjak, ki naj bi služil železniškemu osebju. Toda kakša je voda iz tega vodnjaka!? Nezdruživa, gosta, umazana in mastna. Izhaja namreč iz tistega jarka, ki vodi mimo premokopa. V ta jarek se iztekajo in odcejajo razna olja in mazila, s kakoršnimi se mažejo stroji premogokopne družbe. Nadalje se pere tudi premog v tej vodi in čeprav ima premokop napravo, ki naj bi izločila to slabo vodo, je vendar ta naprava tako pomanjkljiva, da ne služi prav nič svoji svrhi, ker se vsa ta nečista, umazana voda izteka v dobro vodo. V vodo se toraj iztekajo razne gnjusobne stvari; poleg tega se izpušča tja nesnaga iz stranišč in knapovske žene pero v njej otroško perilo razne barve itd. In tako vodo je železniška uprava pripravila svojim uslužbencem in potujočemu občinstvu. Čudež bi bil, ako ne izbruhne v kraju kaka epidemija. Velika odgovornost zadene one kompetentne faktorje, ki niso takoj od začetka, ko se je gradila železnica in postajno poslopje v Št. Janžu, preskrbeli dobre in zdrave pitne vode.

Preteklo je že skoro leto dni. Razne prošnje so bile že odposlane, da naj se preskrbi za dobro in zdravó vodo na postaji — toda vse zaman. Prizadeto osebje bode menda moralo trpeti še dalje. Zima bo kmalu tukaj in ko bode vse zamrznjeno, kam po vodo? Zopet bo treba sneg tajati na ognjišču; družega ne bo preostajalo, ker si po zimi nima kam iti po vodo. Da bi vsaj ne bile vse besede bob ob steno! *Prizadeti.*

Cezar Lombrozo

Pred kratkim je v Turinu umrl v starosti 74 let profesor Cezar Lombrozo, ki se pečal posebno s kriminalno psihologijo. Spisal je več knjig, katerih vsebina se peča s kazensko-sodnijskimi zadevami.

Tudi našim tržaškim sodrugom je pokojnik dobro znan, ker je pred nekaj leti imel predavanja v Trstu.

Vršili so se sledeči shodi

in zborovanja

Javen železničarski shod so sklicali ljubljanski sodrugi za torek, dne 12. m. m. v »Narodni Dom« da protestirajo proti name-ranem atentatu na njih zajamčene pravice, glede ugodnosti, ki jih imajo v prosti vožnji in pri vožnji z znižanimi cenami, na progah avstrijskih železnic. Vdeležba je bila ogromna in smelo trdimo, da je prišlo nad 1200 oseb protestirat, ki seveda z ozirom na omejen prostor, niso imeli v areni prostora in so morali oditi. Čez 700 jih je bilo pa natlačeni v zborovalnem prostoru, ki so do zadnjega sledili izvajanjem govornikov z največjo pozornostjo, dokaz, da so železničarji pripravljeni ščititi svoje pravice vsaki čas z vso odločnostjo.

Točno ob 1/4 na 9 je otvoril sodrug Petrič imponanten shod in v kratkih besedah označil potrebo, da se je sklical shod na katerem se da tudi ljubljanskim železničarjem priliko, izreči svoje mnenje napram nakanam podjetniških uprav in železniškega ministerstva. Velikanska udeležba, pravi, je dokaz, da se nam nekaznovano ne bó ničesar jemalo in če danes minister trdi, da se to ni nameravalo, potem naj se na tem shodu pouči za bodočnost, da mu take misli ne bodo več prihajale.

Izvolilo se je nato predsedništvo in voljeni so bili enoglasno sodr. Petrič, Udovč in Rudolf.

Prvi govornik sodr. Kopač iz Trsta prozame nato besedo in v jedrnatih besedah naslika krivico, ki bi se napravilo železničarjem, če bi se jim vzelo imenovane ugodnosti, ki prav za prav niso nič družega, nego del njih skromne plače. Pokazal je na pod-

lagi drastičnih primerov, da bi pač lahko uprave prihranile velikanske svote, če bi jih ne vodila misel, dajati tistim ki imajo že itak preveč in jemati tam, kjer sploh nič več vzeti ni. Omenil je krivične tarife, proste vožnje ljudi, ki sploh nimajo z železnico ničesar opraviti. Njegova izvajanja so izzvala vse stransko odobravanje vseh udeležencev. Za njim se je oglasil za besedo sodr. Ant. Kristan ki je deloma izpopolnjeval govor predgovornika in apeliral na železničarje naj vstrajajo v svoji organizaciji, ki je del vse svetovne proletarske armade, v boju proti kapitalizmu.

Žel je za svoja izvajanja burno odobravanje, na kar se je k besedi oglasil se sodr. Kocmur kot zastopnik mladinske organizacije, rekoč med drugim: Obračam se do Vas, ne samo kot na sodruga, temveč tudi kot očete, katerih sinovi učenci stoje ravno sedaj v boju za dnevni pouk obrtno nadaljevalnih šol. Očrtal je mojstrsko starokopiten duh ljubljanskih obrtnikov in pozval očete železničarje, naj podpirajo sinove učence v tem boju.

Opozoril je tudi sodruga na žalostno dejstvo, da je v veliko slučajih žena sodruga železničarja, kot tobačna delavka, strastna agitatorica klerikalnih načel. Dokazoval, je da je tak nestvor nevzdržljiv in apeliral na železničarje, naj vzgojevalno uplivajo na svoje žene, da ta sramota zgine s površja. Konečno se je še spomnil novo ustanovljenega delavskega društva »Vzajemnosti« in vabil navzoče, da se tudi pri tem društvu včlanijo.

Poslušalci so pritrjevalje sledili njegovim izvajanjem in jih odobraval. Na to je dobil besedo ravno došli sodr. Etbin Kristan, katerega navzoči, kot starega znanca, pri nastopu burno pozdravljajo. Sodr. Kristan se je dotaknil dnevnega reda le mimogrede, rekoč, saj o tem so vam povedali mnenje že predgovorniki in prešel je na vzroke, ki dajejo upravam pogum, se pečati z mislimi, kako bi se železničarjem kratile njih pravice. Pokazal nam je železničarja, takega kakor je, in vsaka njegova beseda je zadela v črno. Vsi smo morali pripoznati, da ima mož prav in naša naloga bo morala v bodoče biti, da se odpravijo grehi, ki jih imamo, kajti le tedaj bo naša bodočnost osigurana. Da je govornik za svoja izvajanja žel splošno odobravanje, ni treba posebej povdarjati.

Nato se je enoglasno sprejela predložena resolucija, ki je identična z ono, ki se je sprejela tudi na tržaškem shodu in je bila obelodanjena v zadnji številki »Železničarja«.

Shod se je zaključil ob 11. uri zvečer.

Ljubljana. Dne 15. m. m. so zborovali v restavraciji »International« strojevodje in kurjači obeh železnic. Bilo jih je okrog 70. Kot poročevalec je prišel iz Beljaka sodr. Ružička ki je poročal o konferenci dne 4. m. m. na Dunaju in razmotrival vprašanje, kakih posledic bo ta konferenca za nadaljni razvoj razmer na južni železnici. Prišel je do končnega zaključka, da je treba delo podvojit in da je vzajemnost med osebjem južne in državne železnice neobhodno potrebna. Mnenja je, da se moramo bolj spoznati in da se to zgodi, tudi večkrat shajati, tako, da spozna eden težnje družega in obratno. Poročal je tudi o uspehih intervencije pri gen. ravn. D. Eggerju in ravnatelju Posch-u in konstatiral da je bil vspeh nepovoljen, zato ker stoje gospodje na stališču, da so južni železničarji gmotno itak na boljšem kakor drž. žel. dokaz toraj, da je neobhodno potrebno, da se vzdramijo tudi državni železničarji v njih lastno korist kakor tudi v korist svojih privatno-železniških tovarišev. Govornik je žel splošno odobravanje za svoja izvajanja in se je sklenilo v smislu referenta, da se določita za vsaki mesec dva dneva za skupen sestanek strojnega osebja obeh železnic.

Nadejamo se, da sklep ne ostane samo na papirju, temveč da ga službe prosti tovariši, tudi dejansko izvršujejo v korist samim sebi kakor tudi splošnosti.

Dne 15. in 20. oktobra sta se vršila shoda po § 2 vplačevalnice **Trst V.** na katerih se je razpravljalo o neopravičenem prikajšanju premognih premij in o raznih drugih nedostatkih glede izrabljanja strojnega osebja v okrožju tržaškega kurilniškega vodstva.

Sprejelo se je enoglasno več tozadevnih predlogov.

Izvolila se je deputacija, ki naj predloži ministerstvu želje in zahteve strojnega osebja gori omenjenega okrožja. Izvoljeni so sodrugi: Karol Stöhler, Fran Utendorfsky in Albin Pöche.

Dne 23. oktobra t. l. se je vršil v **Gorici** shod tamošnje krajevne skupine II.

Iz odborniških poročil je razvidno, da je skupina v pretečenem društvenem letu plodonosno delovala.

V nov odbor so izvoljeni sledeči sodrugi: Jurij Vogel, predsednik; podpredsednika: Medard Bradaček, Fran Pretner; blagajnik: Karol Tenk; podblagajniki: Rudolf Koki za postajo, Rudolf Eiselt za kurilnico, Karol Škerbinc za skladišče, Aleksander Rajsp za delavnico in Florian Lepušič za Kanal; pregledniki Ivan Kocijančič, Alojzij Pfeifer, Anton Paučič; zapisnikarji: Fran Philipp, Ignacij Čerič, Lovrenc Wöhler; knjižničarji: Leopold Olbrih, Ivan Polajner, Henrik Weger; kolporterji: Rudolf Dernošek, Rudolf Gaube, Alojzij Voltolini; odborniki: Josip Flaschberger, Josip Hofer, Ivan Kruppe, Anton Baier, Alojzij Ostermann, Kajetan Schöggel.

Nato povzame besedo sodr. Šohl iz Trsta in omenja umor Ferrer-ja in njegovih vzrokov. Potem preide v svojem izvajanju na delovanje državnega zbora.

Sodr. Flaschberger izvaja med drugim o utrjevanju organizacije in razširjanje naših idej tudi med ženami, ker nam tudi one zamorejo dosti pomagati pri našem stremljenju po boljših razmerah. Če bodo žene na zborovanjih slišale, o čem se razpravlja, bodo prav gotovo navdušene od naših idej in ne bodo več godrnjale, ako mož pogosto na shode zahaja.

Sodr. Petejan polaga navzočim na srce, da je izobrazba delavstva nujno potrebna ker le potom izobrazbe postane delavstvo zavedno. Treba je strokovne in politične organizacije. Le na ta način bo mogoče dobiti več naših zastopnikov v državnem in deželnem zboru itd. in jih tudi zadostno podpirati. Železniška uprava kaj rada vidi, če se uslužbenci ločijo v razno narodne organizacije, ker jih potem lažje tlači. Mi pa zahtevamo enake pravice za vse narode.

Za tem se je razpravljalo o stanovanjskih razmerah v Gorici in o potrebi gradbe personalnih hiš za goriške uslužbence. Tozadevni podatki so sprejeti v spomenico, ki jo bode deputacija predlagala c. kr. železniškemu ministerstvu. V deputacijo sta izvoljena sodruga Josip Flaschberger in Ivan Kocijančič.

Omenjalo se je tudi, da morajo čuvaji drugod iskati stanovanja, med tem ko so v čuvajskih hišah nastanjeni drugi uslužbenci.

Zaključil se je shod ob 12. uri.

Vsem krajnim skupinam in vplačevalnicam tržaškega tajništva za „Splošnega prav. in strokovnega društva Avstrijo“, na znanje!

Vodstva kr. skupin in uplačevalnic, se prosio, da se radi shodov, za katere želé govornike, najmanj en teden pred nameravenem shodom obrnejo na železničarsko tajništvo v Trstu ulica Boschetto 5. Inače ob najboljši volji, ne moremo vstreči željam sodrugov.

Železničarsko tajništvo.

Mesečne seje članov krajevne skupine Ptuj se vrše prvo nedeljo po 10-tem vsakega meseca v Pesserl-ovi gostilni.

Sodruga vabimo, da se teh sej v velikem številu vdeležujejo.

Članom vplačevalnice **Bohinjska Bela** naznanjamo, da sprejemata mesečne prispevke sodr. Rudolf Esterl in Miha Mrak.

Člani ljubljanskih podružnic pozor!

Člane pedružnic „Ljubljana“ in „Spodnja Šiška“ splošnega pravovarstvenega in strokovnega društva za Avstrijo obveščamo tem potom, da sta odbora imenovanih podružnic sklenila, v olajšavo administrativnega dela, tako za člane kakor za odbora, ustanoviti

skupno tajništvo

Dne 15. t. m. otvorimo toraj v smislu sklepov skupno pisarno na

Resljevi cesti št. 22, (pritličje)

Uradne ure: od 2 ure popoldan pa do 8. ure zvečer.

Vse organizacije tikajoče se zadeve se bodo odslej reševale **izključno** le v tajništvu, na kar cenjene člane posebno opozarjamo.

V svrhu sestave rednega članskega katastra, prosimo člane obeh podružnic, da oddado takaj svoje članske knjižice svojim blagajnikom, ki jih jim bodo zopet dostavili, ko se stvar uredi.

Ravno tako prosimo one člane ki imajo knjige iz knjižnic, da jih nemudoma vrnejo in se tudi tozadevno napravi red.

Za podr. »Spod. Šiška«. Za podr. »Ljubljana«.

Udoč, I. r.,
predsednik.

Gec, I. r.,
predsednik.

Naznanilo.

Železničarjem Ljubljane in okolice naznanjamo tem potom, da otvori

Pogrebno društvo železniških in državnih uslužbencev
V LJUBLJANI

dne 15. t. m. svojo **lastno** pisarno na **Reljevi cesti št. 22**, pritličje, desno, ter se bo uredovalo **vsaki dan od 9 ure zjutraj pa do 2 ure popoldan.**

Društvo ima svojo lastno opravo in je dokazalo v času svojega tiletnega obstanka, da je potrebno, ker je že številnim tovarišem priskočilo na pomoč v težkih urah.

Vabimo toraj vse one železničarje, ki še niso člani našega društva, da se vpišejo in včlanijo društvu.

ODBOR.

Pozor sodrugi!

Železničarski koledar (Eisenbahner-kalendar) za leto 1910 je zopet izšel v založbi strokovnega lista »Eisenbahner«, Dunaj V. Zentgasse 5.

Med raznimi strokovnimi in žepnimi koledarji zavzema ta letopis prvo mesto, ker daje v raznih podučnih člankih pojasnila o najvažnejših vprašanjih službenega in delavskega razmerja pri avstrijskih železnicah. S tem udovoljuje praktičnim potrebam železničarjev. Posebno letos zamoremo njegovo vsebino kot jako raznovrstno in obilno imenovati, katera more dobro služiti železničarjem v mnogih ozirih.

Vkljub okusnemu opremljenju zunanosti mu je cena le **1 krono** za izvod.

Železničarji! Zahtevaj e povsod Vaš strokovni list „Železničar“.

„Tajnosti španske inkvizicije“

Delavska tiskovna družba v Ljubljani izdaja znamenito delo pisatelja Fereala „Tajnosti španske inkvizicije“, na katero opozarjamo sodruga železničarje. — Doslej so izšli trije svezki.

PRIPOROČILO

Sodrugom, ki prihajajo v Ljubljano se priporoča

Restavracija „INTERNATIONAL“

ob Resljevi cesti št. 22

v neposredni bližini južnega kolodvora

Vedno sveže pivo, dobra dolenjska vina, kakor tudi gorka in mrzla kuhinja

Na razpolago je lep senčnat vrt s kegljiščem in vsi slovenski ter nemški in italijanski delavski listi.

Na prijazen poset vabi

Marija Petrič
restavraterka.

Kavarna UNIONE - Trst

Ulica Caserma in ulica Torre Bianca

Napitnina je odpravljena.

Velika zbirka političnih in leposlovnih revij in časnikov v vseh jezikih.

Izdajatelj in odgovorni urednik Josip Kopač.
Tiska Dragutin Priora v Kopru.